

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 464/2022-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom JUDr. Jánom Lemešom, Žižkova 19, Košice, proti uzneseniu Okresného súdu Košice I č. k. 38C/355/2008-1306 z 22. novembra 2017, uzneseniu Krajského súdu v Košiciach č. k. 9Co/4/2019-1426 zo 17. septembra 2019 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 9Cdo/316/2021 z 29. marca 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. júla 2022 doručená ústavná sťažnosť, ktorou sa sťažovateľka domáha vyslovenia porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na verejné prerokovanie veci v jej prítomnosti podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutiami všeobecných súdov uvedenými záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje, aby ústavný súd napadnuté uznesenia zrušil. Žiada priznanie finančného zadosťučinenia v celkovej sume 4 000 eur a náhrady trov konania.

II.

Skutkové východiská

2. Žalobou z 31. decembra 2008 sa sťažovateľka a žalobca 1 na Okresnom súde Košice I (ďalej len „okresný súd“) domáhali určenia, že rozhodcovské konanie a v ňom vydaný rozhodcovský rozsudok sú neplatné.

3. Keďže sťažovateľka oznámila, že neovláda jazyk, v ktorom sa vedie konanie, a požiadala o pretlmočenie písomností z jazyka slovenského do jazyka ruského, okresný súd pribral uznesením z 12. apríla 2010 do konania tlmočníčku a prekladateľku, ktorej uložil vykonať preklady listín. V nasledujúcom priebehu konania okresný súd pribratej prekladateľke viacerými uzneseniami priznal odmenu za vyúčtované preklady.

4. Okresný súd 13. augusta 2012 vyzval sťažovateľku, aby oznámila, či trvá na preklade všetkých listín zo súdneho spisu, resp. či by bola schopná a spôsobilá s pomocou inej osoby čítať a písať listiny v slovenskom jazyku. Na pojednávaní 4. júna 2013 bola sťažovateľka okresným súdom upozornená, že bráni plynulosti súdneho konania tým, že trvá na preklade ďalšej listiny. Z obsahu zápisníc z iných konaní vedených so sťažovateľkou ako stranou sporu okresný súd zistil, že sťažovateľka komunikovala so súdom, ale aj s druhou stranou sporu písomne, bez akýchkoľvek problémov v slovenskom jazyku. Napokon aj na pojednávaní 22. novembra 2017 sťažovateľka predniesla svoje vyjadrenie vo veci v slovenskom jazyku a bez akejkoľvek podpory a problémov sa vyjadrovala k meritu veci na odbornej úrovni. Okresný súd dospel k záveru, že ho sťažovateľka dlhodobo zavádzala tvrdením, že nevie rozprávať a písať po slovensky a že potrebuje na konanie pred súdom tlmočníka, hoci v iných konaniach komunikovala so súdom i s účastníkmi konania bez problémov v slovenskom jazyku. Takto zneužila právo účastníka konania konať v rodnom jazyku. Preto jej okresný súd napadnutým uznesením uložil poriadkovú pokutu 500 eur. Zároveň v ten istý deň rozsudkom nepripustil zmenu žaloby, konanie v časti zastavil a vo zvyšnej časti žalobu zamietol.

5. Krajský súd napadnutým uznesením odmietol odvolanie sťažovateľky. Aplikujúc § 355 ods. 2 a § 357 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), dospel k záveru, že odvolanie proti uzneseniu o uložení poriadkovej pokuty nie je prípustné. Iným uznesením z rovnakého dňa (17. september 2019) meritórny rozsudok okresného súdu v zamietavej časti zrušil a v tejto časti konanie zastavil z dôvodu smrti žalovaného, keďže pokračovanie v konaní s právnou nástupkyňou vzhľadom na predmet konania neprichádzalo do úvahy.

6. Sťažovateľka podala dovolanie podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP proti uzneseniu krajského súdu o odmietnutí odvolania podaného proti uloženiu poriadkovej pokuty. V ňom argumentovala, že povinnosťou krajského súdu bolo preskúmať odvolanie, poukazovala na účinnosť uznesenia okresného súdu o pribratí tlmočníka do konania a zároveň namietala, že vady uznesenia okresného súdu pôsobili na rozsudok vo veci samej, ktorý bol v plnom rozsahu zrušený krajským súdom. Vytýkala krajskému súdu, že nenaplnil garanciu právnej istoty a nenapravil zjavnú svojvôľu okresného súdu pri uložení poriadkovej pokuty.

7. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľky odmietol s odôvodnením, že napadnuté uznesenie krajského súdu nepredstavuje rozhodnutie odvolacieho súdu vo veci samej ani rozhodnutie, ktorým sa konanie končí, preto prípustnosť dovolania podľa § 420 CSP nie je daná. Rovnako uznesenie krajského súdu prvoinštančné uznesenie nepotvrdilo ani ho nezmenilo, preto nemožno prijať ani záver o prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP:

III.

Argumentácia sťažovateľky

8. Sťažovateľka okresnému súdu vytýka, že jeho napadnuté uznesenie je nepreskúmateľné a arbitrárne, pretože v deň pojednávania 22. novembra 2017, na ktorom sťažovateľka bola prítomná a na ktorom okresný súd vydal a vyhlásil rozsudok vo veci samej, namietané uznesenie v rozpore s § 235 ods. 1 CSP nevyhlásil verejne za prítomnosti sťažovateľky. Namietané uznesenie odporuje zásade právnej istoty a je v rozpore s právoplatným a vykonateľným uznesením z roku 2010, ktorým sťažovateľke okresný súd priznal právo konať vo svojom materinskom jazyku. Odôvodnenie napadnutého uznesenia je právne neakceptovateľné a odporuje povahe právneho štátu a nie je v súlade s elementárnou logikou. Sťažovateľku diskriminuje na základe príslušnosti k národnosti.

9. Krajský súd podľa sťažovateľky konal formalisticky a nenapravil vadné konanie okresného súdu. Nedostatočne sa vysporiadal s jej vecnými a právnymi argumentmi a v konečnom dôsledku nesprávne aplikoval zákonné ustanovenia, v dôsledku čoho je napadnuté uznesenie arbitrárne, vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

10. Pokiaľ ide o dovolacie uznesenie najvyššieho súdu, sťažovateľka namieta, že došlo k porušeniu zjavných kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, čo má za následok ústavné porušenie zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Najvyšší súd neoprávnene konal ako so žalovanou osobou, ktorá v predmetnej veci nemala procesnú subjektivitu – [REDAKOVANÉ] (právna nástupkyňa pôvodného žalovaného, ktorý v priebehu konania zomrel, na základe čoho krajský súd nepripustil pokračovanie v konaní s ňou ako jedinou dedičkou).

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

IV.1. K uzneseniu okresného súdu

11. Podľa § 124 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť možno podať do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť. Ak rozhodnutie nadobúda právoplatnosť vyhlásením alebo oznámením a ak sa podľa osobitných predpisov zároveň doručuje jeho písomné vyhotovenie, začína lehota plynúť dňom doručenia tohto písomného vyhotovenia sťažovateľovi; ak sa rozhodnutie doručuje len jeho zástupcovi, začína lehota plynúť dňom doručenia písomného vyhotovenia tohto rozhodnutia tomuto zástupcovi. Ak bol vo veci podaný mimoriadny opravný prostriedok, lehota na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté, začína plynúť od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku.

12. Napadnuté uznesenie okresného súdu je rozhodnutím súdu prvej inštancie, proti ktorému však zákon nepripúšťa podanie odvolania ako riadneho opravného prostriedku. Vyplýva to z § 355 ods. 2 v spojení s § 357 CSP. V tomto smere okresný súd sťažovateľku aj v závere svojho uznesenia

poučil. Sťažovateľka napriek tomu podala proti napadnutému uzneseniu odvolanie, ktoré však nie je mimoriadnym opravným prostriedkom, a preto ústavný súd nezistil dôvod na predĺženie lehoty podľa § 124 poslednej vety zákona o ústavnom súde.

13. V popísaných skutkových a právnych okolnostiach niet pochyb o tom, že v čase podania ústavnej sťažnosti sťažovateľky (7. júla 2022) už bolo uznesenie okresného súdu o uložení poriadkovej pokuty právoplatné viac ako dva mesiace. Preto je v tejto časti ústavná sťažnosť podaná zjavne oneskorene a ústavný súd ju odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde.

IV.2. K uzneseniu krajského súdu

14. Napadnutým uznesením krajský súd odmietol odvolanie sťažovateľky pre jeho neprípustnosť. Následne sťažovateľka podala proti nemu dovolanie, ktoré je mimoriadnym opravným prostriedkom, v dôsledku čoho formálne prichádza do úvahy aktivácia § 124 poslednej vety zákona o ústavnom súde.

15. Zachovanie lehoty po podaní dovolania aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ako aj zákonná úprava počítajúca plynutie lehoty dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku v každom prípade predpokladá riadne využitie mimoriadneho opravného prostriedku. O riadnom využití mimoriadneho opravného prostriedku pritom nemožno hovoriť v prípade, že je podaný neoprávnenou osobou, je podaný po lehote, je podaný bez povinného právneho zastúpenia advokátom, prípadne ak je podaný proti rozhodnutiu, proti ktorému právna úprava možnosť podať mimoriadny opravný prostriedok nepripúšťa. V opačnom prípade by sme totiž pripustili možnosť špekulatívneho predlžovania lehoty na podanie ústavnej sťažnosti (II. ÚS 91/2019, III. ÚS 259/2020, III. ÚS 279/2022).

16. V prípade uplatnenia dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku spôsobilého zabezpečiť ochranu základných práv, následne však odmietnutého dovolacím súdom pre neprípustnosť, je lehota na podanie ústavnej sťažnosti podľa § 124 zákona o ústavnom súde v zásade zachovaná aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu všeobecného súdu. To však neplatí v prípadoch, v ktorých je neprípustnosť dovolania daná *ex lege*, kde dovolanie nemožno považovať za účinný prostriedok nápravy (obdobne III. ÚS 674/2014).

17. V sťažovateľkinom prípade bolo jej dovolanie odmietnuté najvyšším súdom práve pre jeho *ex lege* ustanovenú neprípustnosť vyplývajúcu z konceptu prípustnosti dovolaní plynúceho z uvádzacích viet v § 420 a v § 421 CSP, ktoré na základe kritérií predmetu rozhodnutia a formulácie enunciátu druhovo vymedzujú rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým dovolanie prípustné je. Ak potom konkrétne rozhodnutie odvolacieho súdu zákonom ustanovené parametre nespĺňa, dovolanie proti nemu prípustné byť nemôže.

18. Prípustnosť dovolania sťažovateľky bola teda *ex lege* vylúčená priamo § 420 a § 421 CSP (*a contrario*), a tak si sťažovateľka ako osoba s vysokoškolským právnickým vzdelaním už pri podávaní dovolania musela byť vedomá, že bude odmietnuté pre neprípustnosť vzhľadom na to, že smeruje proti uzneseniu krajského súdu, ktoré nie je ani meritórnym rozhodnutím, ani rozhodnutím, ktorým sa konanie končí, zároveň ani rozhodnutím potvrdzujúcim, ani zmeňujúcim.

19. S poukazom na uvedené v okolnostiach daného prípadu nemožno dovolanie považovať za účinný prostriedok nápravy slúžiaci ochrane práv sťažovateľky zaručených jej ústavou a dohovorom, v dôsledku čoho lehotu na podanie jej ústavnej sťažnosti nemožno odvíjať od právoplatnosti dovolacieho rozhodnutia najvyššieho súdu, ale od právoplatnosti napadnutého uznesenia krajského súdu zo 17. septembra 2019, ktorá vzhľadom na časové okolnosti rozhodovania dovolacieho súdu musela nastať podstatne skôr ako dva mesiace pred podaním ústavnej sťažnosti. Ústavná sťažnosť podaná sťažovateľkou 7. júla 2022 je preto oneskorená (obdobne I. ÚS 88/2019, I. ÚS 312/2019), v dôsledku čoho ju ústavný súd odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde.

IV.3. K uzneseniu najvyššieho súdu

20. Pokiaľ ide o napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, sťažovateľka ho podrobila kritike z dvoch dôvodov.

21. Prvý z nich vyjadrila v odôvodnení ústavnej sťažnosti veľmi abstraktne, keď namietala porušenie „*zjavných kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu*“. Pritom žiadne kogentné procesné ustanovenia nekonkretizovala ani detailnejšie nepriblížila. Naproti tomu najvyšší súd zrozumiteľne vysvetlil, v čom spočíva neprípustnosť dovolania sťažovateľky, keď poukázal na zákonom vymedzené podmienky prípustnosti dovolania odvoditeľné z uvodzovacích viet v § 420 a § 421 CSP. Následne objasnil, prečo dovolaním napadnuté uznesenie krajského súdu vysvetlené zákonné parametre nespĺňa. Prvá sťažnostná námietka cielená na napadnuté uznesenie najvyššieho súdu je preto nedôvodná.

22. Druhý sťažnostný dôvod je koncentrovaný na výrok napadnutého uznesenia dovolacieho súdu. Sťažovateľka kritizuje, že náhrada trov dovolacieho konania bola priznaná žalovanej, ktorá je na podklade univerzálnej sukcesie právnou nástupkyňou pôvodného žalovaného, ktorý počas konania zomrel, v dôsledku čoho bolo konanie krajským súdom v merite zastavené.

23. Ústavný súd aj v tomto prípade vzal do úvahy fakt, že sťažovateľka podala dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým bolo odmietnuté odvolanie proti uloženiu poriadkovej pokuty, a to v konaní, ktorého predmetom bola neplatnosť rozhodcovského konania a v ňom vydaného rozhodcovského rozsudku. Právoplatnosťou uznesenia krajského súdu zo 17. septembra 2019, ktorým bol prvoinštančný rozsudok v zamietavom výroku zrušený a konanie bolo z dôvodu smrti právneho predchodcu žalovanej zastavené, sa konanie vo veci samej skončilo. Sťažovateľka napriek tomu podala dovolanie proti ďalšiemu uzneseniu krajského súdu z toho istého dňa (17. septembra 2019), ktorým bolo jej odvolanie proti uloženiu poriadkovej pokuty odmietnuté. Sama tým v konaní o svojom dovolaní postavila žalovanú (hoci jej právne nástupníctvo neodôvodňovalo ďalšie pokračovanie konania v merite) do polohy sporovej strany. Kým teda povaha merita sporu u právnej nástupkyne zomrelého žalovaného neodôvodňovala jej procesnú pozíciu žalovanej, podanie dovolania sťažovateľkou postavilo [REDAKOVANÉ] na žalovanú stranu, avšak len pre konanie o dovolaní proti uzneseniu krajského súdu o odmietnutí odvolania proti uloženiu poriadkovej pokuty. Aj druhá sťažnostná námietka proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu je preto nedôvodná.

24. Za zjavne neopodstatnenú je potrebné považovať ústavnú sťažnosť, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo

slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. II. ÚS 399/2010, IV. ÚS 51/2011). Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nevykazuje signály arbitrárnosti alebo ústavnej neudržateľnosti, ktoré by bolo potrebné preveriť v konaní vo veci samej. Z uvedených dôvodov odmietol ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky v časti smerujúcej proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

25. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľky formulovanými v sťažnostnom petite (zrušenie napadnutých uznesení, finančné zadosťučinenie, náhrada trov).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. augusta 2022

Peter Straka
predseda senátu